

Gullin-biografi

Jan Bruér, 2021. *Lars Gullin – saxofonist och kompositör*. Göteborg: Bo Ejeby Förlag. 320 s. ISBN 978-91-88693-06-8 (inbunden).

De senaste åren har en rad böcker kommit ut som har ägnats åt betydelsefulla svenska jazzmusiker. Men den kanske mest intressanta jazzmusikern har hittills lyst med sin frånvaro. Nu har Jan Bruér dock skrivit en biografi om barytonsaxofonisten Lars Gullin, som var en viktig solist och en av de mest produktiva komponisterna inom den svenska jazzen. Gullin var dessutom inte endast känd i Sverige utan även i resten av Europa och inte minst i USA.

Jan Bruér har varit jazzentusiast och skribent sedan 1950-talet och har sedan dess fortsatt att ägna sig åt jazz på olika sätt, bland annat som musikproducent. Bruér har arbetat för Rikskonserter, skrivit en introducerande bok om jazz (tillsammans med Lars Westin) och varit med i arbetet med att sammanställa serien "Svensk jazzhistoria" som på många CD-skivor (och i början även LP-skivor) har återutgett viktiga svenska inspelningar med jazzmusik. I samband med detta arbete skrev Bruér en avhandling om svensk jazz under 1950- och 1960-talet, och senare har han gett ut ett par böcker som fokuserar på enskilda jazzmusiker, Putte Wickman och Georg Riedel. Biografin över Lars Gullin är Bruérs senaste bok.

Författaren har lagt ner mycket arbete på att samla in material till boken och har även undersökt om vissa påståenden som gjorts i intervjuer är sannolika. Boken är byggt på ett mycket grundligt arbete men ska nog inte ses som ett vetenskapligt verk utan snarare som en livsberättelse om en av de viktigaste jazzmusikerna som Sverige har haft. Boken har ingen särskild forskningsfråga som driver berättelsen framåt eller diskussion om teori och metod. Det finns vetenskapliga element: boken innehåller fragment från Bruérs avhandling från 2007, och det finns en lista med litteratur som berör Gullin, men referenser används sparsamt i boken. Det är Gullins liv som står i centrum, snarare än att diskussionen kopplas till dagens jazzforskning och vetenskapliga perspektiv. Det finns däremot mycket få som är så kunniga om detaljer i jazzhistorien som Bruér. Allt detta gör boken tillgänglig för en stor publik men gör även att man som akademiker ibland kan tycka att det inte alltid är helt tydligt var informationen kommer ifrån. Datum för när intervjuerna genomförts blir inte alltid tydliga, och referenser till källmaterialet finns inte alltid med. Ibland är det inte helt klart vilka delar som är hämtade från andra publikationer, som till exempel Bruérs egen avhandling, eller om en utsaga från Jan Allan är direkt hämtad från Allans egna memoarer eller om den är parafraaserad. Men det finns ingen annan bok som innehåller så mycket information om Gullin.

Som man kan läsa i biografin växte Lars Gullin upp på Gotland där han i tidig ålder blev anställd i militärmusikkåren, där han framför allt spelade klarinett och fick en omfattande musikalisk utbildning. 1947, när Gullin fyllde 19 år, flyttade han till Stockholm för att studera piano och senare komposition för privata lärare

samtidigt som han arbetade som dansmusiker för att bekosta studierna. Gullin blev mest känd som jazzmusiker på barytonsaxofon på 1950-talet. Det fanns få kända barytonsaxofonister, och Gullin hade dessutom ett mycket eget sound och spelade originella solon. Det gjorde att han var den mest anlitade på sitt instrument under 1950-talet. Utöver det var Gullin som sagt en av de mest produktiva kompositörerna. Särskilt i början av Gullins karriär var det en del kritiker och jazzälskare som hade svårt att acceptera vissa av hans kompositioner – i synnerhet de som var inspirerade av nationalromantiska kompositörer som till exempel Alfvén och Stenhammar. Influenserna från sådan (national)romantisk konstmusik gjorde att lyssnare förknippade kompositioner som ”Danny’s Dream” och ”Ma” med svensk folkmusik och landsbygden och kallade dem för ”fäbodjazz”, vilket stod i stark kontrast till storstaden och USA, som de flesta associerade med jazz. Utomlands var det just de här annorlunda och egna styckena som Gullin fick beröm för (kanske också eftersom de uppfattades som litet exotiska), och efter Gullins död har det nog varit den delen av hans produktion som uppskattats mest.

Bruérs bok behandlar olika aspekter av Gullins verksamhet och fokuserar även på Gullin som privatperson. Några av de kvinnor som Gullin var gift med kommer till tals, och Bruér undviker inte att diskutera känsliga ämnen som Gullins drogberoende och svårigheterna att försörja familjen. Boken innehåller en stor mängd fina färgbilder och är tryckt på papper av hög kvalitet. Det gör att det är ett nöje att bläddra i den.

Innehållsförteckningen ger intrycket att boken är indelad i ett kapitel om Gullins tidiga karriär, följt av en intervju med Gullins första fru Gerd Gullin, vilken i sin tur går över i en i huvudsak kronologisk skildring av resten av Gullins karriär. Sedan följer en intervju med hans sista fru Mailis Gullin och till slut ett kort kapitel om den position Gullins musik haft efter hans bortgång. Kapitelindelningen i innehållsförteckningen återger dock bara en del av sanningen, och egentligen är det nog bättre att se boken som en kronologisk genomgång med några mer tematiska diskussioner som fördjupar vissa aspekter av Gullins liv. Som så ofta i (jazz)biografier är författaren noggrann med att ta med ”allt” om Lars Gullin i kronologisk ordning i stället för att fokusera på vissa aspekter av Gullins verksamhet eller perioder i den. Det har både för- och nackdelar: å ena sidan får man en bra bild av olika perioder i Gullins liv och karriär, men å andra sidan står kronologin ibland litet i vägen för de mer övergripande och analytiska diskussionerna, även om båda elementen finns med.

Materialet för biografien är baserat på utsagor från journalister i olika artiklar i tidningar och mer eller mindre musik- och jazzspecialiserade tidskrifter. En intressant detalj som Bruér framhåller är att Gullins stil redan under 40-talet beskrevs som ”vemodig”, en beskrivning som följde Gullins musik framöver och skulle vara ett intressant ämne att forska vidare på. Utöver citaten ur pressen diskuterar författaren olika program från etermedier och inte minst en stor mängd intervjuer. Intervjuerna där framför allt andra uttalar sig om Gullin är delvis gamla

och delvis nya, som intervjun med Mailis Gullin. Vissa intervjuer har Bruér gjort själv, andra har kommit ur Gruppen för svensk jazzhistorias arbete med att dokumentera svensk jazzhistoria, där Bruér själv har haft en aktiv och central roll.

Boken innehåller flera bidrag av saxofonisten Jan Levander, som under många år har arbetat med Gullins musik. Inslagen påminner om det sätt på vilket Gullin själv medverkade i spalten "Plankat från Plattan" i jazztidningen *Orkesterjournalen*, där han transkriberade jazzsolon som sedan även kommenterades. Levander gör ingående musikanalyser av Gullinkompositioner från olika stadier i hans karriär. Analyserna som bland annat utforskar "First Walk" och "Aesthetic Lady" fokuserar på olika musikaliska egenskaper, däribland hur många Gullinkompositioner kontrasterade mot standardformen inom jazz. Dessa diskussioner är välkomna bidrag som gör boken extra läsvärd.

Även den diskussion som Jan Bruér för i kapitlet "Coda" är av särskilt intresse. Här presenteras en personlig reflektion som ger boken ett metaperspektiv. Det blir en intressant skildring av en jazzfantast som följt Gullin under nästan hela hans karriär. Genom sin beskrivning lyckas Bruér tydligt förmedla att även om Gullin sågs som en oerhört central figur i svensk och även internationell jazzhistoria, så hade han ekonomiska problem. Bruér återger även några diskrepanser mellan Gullin och en viktig del av publiken som lyssnade på jazz. I motsats till dem som såg sig som riktiga jazzfantaster och försökte skapa så stora skivsamlingar som möjligt, hade Gullin själv väldigt få grammofonskivor. Bruér berättar om att han hade Miles Davis nya platta med sig när han träffade Gullin, som då föreslog att de skulle lyssna på den eftersom han själv inte hade skivan.

Många som har forskat om Gullin – inte minst jag själv – har nog fokuserat mest på dennes produktion under 1950-talet. Bruérs biografi ger en mångsidig bild av Gullin och understryker att det inte endast var barytonsax som Gullin spelade, utan även klarinett, som var hans instrument i början av sin musikaliska karriär, och piano, som han spelade när fysiken inte tillät att han spelade barytonsax. Hela Gullins mångsidiga produktion får alltså uppmärksamhet i boken. Ett exempel är Emmabodafestivalen, där Gullin spelade en viktig roll som även pekar på hans position under den intressanta period som kännetecknas av gränsöverskridande mellan popmusik, folkmusik och jazz, vilket påminner läsaren att det finns mycket kvar att forska om. Boken är främst intressant för den som är jazzintresserad eller vill veta mer om Lars Gullin. Bruér har gjort en viktig gärning genom att säkerställa att vi inte kommer att glömma hur mycket Lars Gullin har betytt för jazzen i Sverige.

Mischa van Kan